

buda', 'capaç', derivat de *capëre* 'contenir, encabir, donar cabuda'. □ 1.<sup>a</sup> doc.: *Capace* c. 1500; *capacitat* i *capaceria* 'suficiència' ja c. 1400.

«Com no hajen concavitat alguna que sia *capace* de tal homiditat» en els *Quesits*, de c. 1500, d'Albert el Gran, i un parell de textos del S. XVII en *AlcM*; *capàs* «capax, -acis, aptus» no era encara en el *DTO.*, però sí en el Lacav. a. 1695 (i llavors el *DTO.* l'admeté en l'ed. de 1757). L'abstracte s'havia avançat: «la quarta, Talia, que és interpretada *capacitat*» en el *Curial (DAG.)*, i ja n'hi ha exs. en docs. de 1410, 1413, per a 'cabuda', i per a 'suficiència intel·lectual' en Rois de Corella i en la *Vida Coetània* de R. Llull.

Amb un sentit que és més pejoratiu (però 'suficiència' pendria aquest sentit, i pogué ajudar a acolorir-lo desfavorablement el parònim *capitositat*), veiem *capaceria* en Eiximenis: «pertany encara a la virtut de prudència a governar l'om en fer tots sos fets ab manera, no ab força, ne ab *capaceria* ne ab oradura», Eiximenis, *Libre de les Dones*, cap. 149, en el ms. bàsic A (*capaçaria* en B i en l'incunable). Hi ha les formes vulgars *encapaç* i *acapaç*, aquesta afavorida per gent de vida rebaixada o tèrbola en els vells ambients barcelonins: «jove, em veig *acapaç* de pegar-vos!» amenaça el «peça» o brau arrufianat, frase que Coromines sentia a dir, en llurs bravates contades, a certs presos de Montjuïc (com conta, en carta del 15-II-1897, a l'amic Massó i Torrents, àvids tots dos d'expressions «de color local»). *Fer-se capaç* de 'fer-se càrrec, adonar-se de la realitat d'una cosa, arribar a concebre-la com a certa', *DBal.*; «ara recordo que no em feia *capaç* de la realitat: tenia per exageracions les notícies que duia l'Eulàlia» (de la carnisseria de la batalla del 19 de juliol) Coromines (veg. *Di. i Rec.* III, 165). Per a *capable* gallicisme rossellonès, *AlcM.*

DERIV.: *Capacitat* (supra). *Capacitar* i *recapacitar* que manquen encara en el *DFa.*

*Capada*, *capadella*, V. *capa Capadora*, V. *capó Capadòs*, -adosat, V. *capa Capagol*, V. *cap Capalça*, *capalçada*, *capalçar*, *cap-alt*, *capaltard*, *capamunt(a)*, *capamuntada*, V. *cap Capar*, V. *capó Caparassó*, V. *capa Caparra* 'mal de cap', V. *cap*; 'paparra' i 'tàpera' variant d'aquests mots *Caparrada*, *caparrassa*, *caparrejar*, *caparro* 'atuïment pel sol', V. *cap Caparro* 'paga-i-senyal', V. *arra* i *acaparar Caparró*, V. *cap*

CAPARRÓS, probablement de l'àr. vg. *qubrāsi*, àr. *zāğ qubrust* 'vidriol de Xipre', derivat de *Qúbrus* (*Quprus*) nom aràbic de l'illa de Xipre. □ 1.<sup>a</sup> doc.: 1386.

En docs. rossellonesos trobem «tres pannos de *coparòs*» a. 1386 i «levèstich<sup>1</sup> *coparòs*» en un de 1433, Alart, *InvLC*. També *AlcM* troba testimonis des de la fi del S. XIV en les formes *caparòs* o *caparròs*. És en efecte la forma que quedà més tard, i que OPou ja posa entre les *adrogues* amb la trad. *chalcantium*, entremig de *benjuý* i *encens* (*TbPu.*, 199); mentre que Busa s'até a la forma del seu model castellà «ca-

*parosa*: atramentum sutorium; *cap-* en grec: *chalcantium*» (a. 1507, B II, 5.28). Però és en -ós la que ha estat popular fins ara: «compraràs un poch d'estella de roldó, y *caparròs*, / tenyiràs aquesta roba, y duràs dol un any o dos», romanç recollit a les Guillerres (Tortadès) per MilàF, *Romillo.*, 325.9. La forma catalana antiga en *co-* i amb *-r-* senzilla consolida l'etimologia, ja admesa en el *DCEC*, veg. allí la discussió, I, 653b5ss. Si és cert que *caparròs* s'usa com a nom d'una ranunculàcia a Mallorca, l'anomenada *albarraz* en castellà, aquesta ve de l'àr. *habb ar-rá's*, vegeu *DCEC* I, 84b.

<sup>1</sup> La tercera lletra la troba Alart de lectura dubtosa (potser *n*), però crec que és *levèstic* = ll. *ligusticus* 'de la costa lúgur'.

*Caparrot*, *caparrudesa*, *caparrut*, *capaster*, V. *cap Capatès*, V. *capità* (CAP) *Capavall*, *capavalla*, *capavallada*, *capbaixenc*, *capblanc*, *capblau*, *capbreu*, *capbrevació*, *capbrevar*, *capbuitada*, V. *cap Capbusset*, *capbussó*, V. *capbussar* (CAP) *Capça*, *capçada*, *capçadura*, *capçal*, *capcalent*, *capçaler*, *capçalera*, *capçalet*, *capçana*, *capçar*, *capcaudada*, *capcer*, *capcera*, *capcina-da*, *capcinal*, *capcinar*, *capcingle*, *capcingler*, V. *cap Capció*, *capcional*, *capciós*, V. *capitar Capcir*, *capciró*, *capçó*, *capçol*, *capçonada*, *cap-cot*, -cotxo, *capçull*, *capçut*, *capdaigua*, *capdamunt*, *capdanser*, *capdany*, V. *cap Capdavant*, *capdavanter*, -tera, Es *Capdellà*, *Capdet*, *capdullar*, V. *cap Capejar*, V. *cap* i *capa Capell*, *capella*, *capellà*, *capellada*, V. *capa Capellania*, *capellar*, *capeller*, *capellet*, *capelleta*, *capellina*, *capelló*, *capellut*, V. *capa Capengalla*, V. *cap Capper*, *caperó*, *caperulla*, *caperutxa*, V. *capa Capferrada*, *capferro*, *capfic*, *capficada*, *capficall*, *capficament*, *capficar*, *capficó*, *capfinit*, *capfoguer*, *capgirall*, *capgirell*, V. *cap Capguardar*, *capicua*, *capicular*, V. *cap Capida*, V. *capa Capidansa*, *capigual*, V. *cap Capil*, V. *capa Capillar*, *capillaritat*, *capillera*, V. *cabell Capingó*, *capió*, V. *capa Capiola* 'espècie de destral', probablement prové d'oc. ant. *apiola* dim. de *apcha*, *apia* (V. *atxa d'armes*, cast. *hacha*, fr. *hache* < germ. *HAPJA*) alterat per influència de *caplar* 'copolar, fer carnatge': *AlcM* troba aquell mot només en dos docs. de 1420 i 1444 (o bé la influència fóra d'oc. *colpiera* «tranchoir», derivat de *colpar* «couper, blesser») *Capir*, V. *cap* i *cabre Capiró*, V. *cap*, *capa Capiro*, V. *cap Capironat*, *capiro*, *capirota*, *capirú*, V. *capa Capiscol*, *capissar*, *capisser*, *capisseria*, *capissola*, V. *cap Capità*, *capitació*, *capital*, *capitalisme*, -lista, *capitanejar*, *capitania*, *capitar*, *capitell*, *capiterro*, *capitol*, *capitoler*, *capitomba*, *capitambar*, *capitonar*, *capitositat*, *capitossa*, *capitost*, *capitulació*, *capitular*, *capitulet*, V. *cap Capitxola*, V. *capa Capjup*, *capllaçar*, *caplletra*, *caplleuta*, *caplleuar*, *capmaga*, *capmajor*, *capmall*, V. *cap Capmartell*, V. *martell Capmàs*, V. *mas Capmascles*, V. *cremall* *Capmasia*, *capmas-sat*, V. *mas Capmorraller*, V. *cap*

CAPÓ, 'animal capat', d'una variant del ll. *CAPO*, -ONIS, id., probt. ll. vg. \**CAPPO*, -ONIS, que potser no